

Jáger Dávid: Művészeti tehetséggondozás a közművelődési közösségi szintereken II. - A gyakorlati alkalmazás

Művészeti tehetséggondozás a gyakorlatban

A tanulmány elméleti kutatása megmutatta, hogy a tehetséggondozás milyen sok réteggel rendelkezik, hogy a tehetség definiálása, a tehetséggondozás végrehajtása valójában egy nehéz feladat, de mindezek mellett feltételezte, hogy nem csak tudatos szinten végezzük ezeket. Az empirikus rész a művészeti tehetséggondozás formáit kutatja a közművelődési közösségi szinterek esetén. A kutatás interjúk során próbál választ találni arra, hogy a művészeti tehetséggondozás mit jelent a közművelődési közösségi szintereken. Sok esetben ez az alapszolgáltatás nincs beemelve a feladatok közé, a prekoncepció mégis az, hogy ezek a feladatellátók is ugyanúgy végzik ezt, csak talán a kimondatlansága miatt inkább ösztönösen, kevésbé tudatosan.

A közművelődésben történő feladatellátás során az egyik „legklasszikusabb”, ismerten nagy múlttal rendelkező amatőr művészeti csoportok az amatőr színjátszó körök. Az amatőr színjátszó körökben a lakosság maga vesz részt, közösen, közösséggé alakulva alkot, a település, esetleg más települések lakossága, vagy egyéb érdeklődők számára. Ezért is választottam egyik kutatási területemnek ebben az ágban művészeti tehetséggondozást végző települést, Pilismarótot. A településről szóló esettanulmány elsődleges forrása interjú, de előzetes tudásanyag, illetve interneten elérhető információk is hozzájárultak az esettanulmányhoz.

A Pilismarót községben indult PimASz – Pilismaróti Amatőr Színjátszók csoport munkájának kezdetétől fogva önállóan is tudott működni, nagyon gyorsan közösséggé kovácsolódtak össze. A próbákon több alkalommal volt szerencsém részt venni, tapasztalni azt az elfogadást, csoportdinamizmust, közösséggént gondolkodást, amit a résztvevőknek sikerült elérniük együtt. A tehetséggondozás egy erős közösségi alappal is indulhat, hiszen ebben a közösségben mindenki kipróbálhatja magát, hogy milyen ügyesen tudná megállni a helyét a színpadon, milyen színpadi jelenléte van.

A településen a Pajtaszínház Programban résztvevő színjátszó csoport sikerén felbuzdulva egy gyermekszínjátszó csoport is elkezdett működni, de ezen két csoporton kívül működik még egy dalkör, illetve egy tánccsoport is, amelyek mindkét esetben már több mint tíz éve jelen vannak a település életében. Ezek a közösségek amatőr művészeti csoportoknak számítanak, és Pilismaróton ezeken keresztül folyik a tehetséggondozás – akarva, akaratlanul is. Akarva, akaratlanul, hiszen a tehetséggondozás- és -fejlesztés feltételeinek biztosítása alapszolgáltatás hivatalosan nincs biztosítva a településen. A település közművelődési szakemberével, Csernátoni Bernadett-tel beszélgetve ez egyértelműen kitűnt számomra, hogy a közművelődési közösségi szintér életében

mégis meghatározó szerepet játszik mind az amatőr művészeti csoportokkal való foglalkozás, mind a tehetséggondozás.

1. ábra: Pilismaróti Amatőr Színjátszók a Nemzeti Színházban az V. Pajtaszínházi Szemlén
(Fotó: Edelmayer Zsolt)

A szakember számára a tehetség fogalma azt takarja, hogy egy személynek érzéke van valamihez, fogékony valami iránt. A tehetségek gondozásához elengedhetetlennek tartja, hogy a tehetséges személy képes legyen magától fejlődni, vagy ha ez nem is igaz, akkor képes legyen befogadni más általi segítséget, tanítást. Persze az is felmerült már a településen, hogy a tehetség nem feltétlen fiatal korban jelent meg, nem ekkor teljesedett ki, hisz könnyen megtörténhet, hogy a személy életében nem kapott kellő behatást ahhoz, hogy a tehetsége megjelenjen, felszínre kerüljön. Ezekhez a szakember szerint szükségesek nem csak belső, külső behatások is, akár törések, amik az adott személyt olyan irányba tudják mozdítani, hogy elinduljon a folyamat, amely során a tehetsége végre ki tud teljesedni.

A szakember szerint fontos, hogy mindenkit egyénenként lássunk. Azt gondolja, hogy mindenki tehetséges, így érdemes hozzáállni a hozzá betérőkhöz, persze azt sem vitatja, hogy vannak tehetségesebb emberek, viszont hozzájuk már inkább profibb, az adott szakmát jól ismerő személlyel kell felvenniük a kapcsolatot, ezesetben tehát inkább az orientációt használja, lehetséges utakat mutat az adott személynek, viszont ha úgy érzi, hogy elég szaktudás akad a településen az adott területhez, inkább a konzultációt tartja megfelelőnek, tehát inkább megpróbálja megoldani az adott helyzeteket.

Vértessomlón közművelődési közösségi szintér biztosításával látja el a helyi önkormányzat a közművelődési feladatait. Vértessomló egy sváb település, tehát a nemzetiségi programok meghatározóak, de ezen túl a hagyományőrzés, illetve az amatőr művészeti csoportok életét is óriási figyelemmel kezelik. A településen a kis mérete ellenére található német nemzetiségi tánccsoport, vizuális művészetek iránt érdeklődő közösség, színjátszó csoport, kézműves szakkör,

de még dalárda is. Ezek a csoportok közül a színjátszás 16 éves, a táncscsoport 25 éves, míg a dalárda már 30 éves múltra tekinthet vissza, amely azt mutatja, hogy a település életében valóban meghatározó jelentőséggel bírnak a helyi csoportok, a közösségek.

A helyi szakember, Berky Béláné szerint a művészeti tehetség onnan kezdődik, hogy az adott személy a környezetének, azaz más embereknek örömet okoz, gondolatot ébreszt, vagy a műve szemet gyönyörködtet, tehát ha bármit, ami szép, és jót ad, azt ő már amatőr művésznek tekinti, ezzel együtt természetesen tehetségesnek is. Kiemelte, hogy a településen a közművelődési közösségi szintér ajtaja mindenki előtt tárva nyitva áll, bárki bejöhet, kérdezhet, és ha tud, bemutatkozási lehetőséget nyújt mindenki számára, aki őt megkeresi. A tehetséggondozás alapszolgáltatást persze nem csak a művészeti csoportok jelentik, de a településen erre is van példa. A szakember azt gondolja, hogy ha bárkiben bármilyen tehetség rejlik, neki kötelessége azt kiadni magából. Bármilyen tehetségre nyitott, amely a személy boldogulását jelenti, gondolzza, akár a továbbtanulásban felmerülő problémák megoldásában is segít.

Azt gondolja, hogy mindenki tehetséges, csak meg kell tudni találni az utat az ő tehetségének nyitjához. Több olyan esettel is büszkélkedhet, amely során olyan, a múltjukban egyáltalán nem megbecsült, hátrányos helyzetből indulóknak segített, a csoportjaiba helyezte őket, kiállításokat, nyilvános bemutatkozási lehetőséget biztosított számukra települési rendezvényeken. Szereti a csoportjai tagjai közt is hangoztatni, hogy akik el vannak nyomva, azoknak is csak szeretet kell. Mindenki ötletére nyitott, ha valaki megkeresi, hogy szeretne létrehozni egy közösséget, minden erejével azon van, hogy az a csoport, közösség el tudjon indulni, hogy az érdeklődők csatlakozhassanak, és remek hangulat, elfogadás lengje át a község egész levegőjét.

Az orientáció és konzultáció kérdéskörében ő a folyamatra helyezi a hangsúlyt. Először megmutatja a helyzetet, feltárja a lehetőségeket úgy, hogy nehogy csalódás érje az adott személyt, majd, ha már megvan a helyes irány, amely felé valóban tudna, és érdemes lenne a személynek tovább haladni, konzultáció segítségével tovább mentorálja, hogy elérhesse a célját, amit kitűzött magának.

Berky Béláné kiemelte még, hogy bizalom nélkül a tehetséggondozás lehetetlen. Ha a bizalom megteremtődik, sokkal könnyebben fordulnak hozzá az emberek, sokkal könnyebben tudnak beszélgetni, amely beszélgetések során rengeteg új információ kerül felszínre, akár újabb tehetségek is ki tudnak derülni. A bizalmat nagyon nehéz elnyerni, de fontos, hogy a szakember bármilyen korú is, olvadjon be a csoportok, a lakosság életébe, képes legyen a hatvanévesekkel ugyanúgy beszélgetni, mint a tíz-húsz évesekkel is. Az egyéni beszélgetések a falusi milióban persze könnyebben működnek, ezt ő is tudja, de mégis, az átlagoshoz képest ezen a településen aktívabb a civil élet, mint más megyei települések esetén.

Kocs segítő tevékenysége főleg a nyilvánosság biztosítását jelenti. A nyilvánosság biztosítása során mindkét fél gazdagodik, hiszen az amatőr művész, a művészeti közösség, a csoport felléphet, gyakorolhatja a színpadi jelenlétet, megismerhetik többen is a település iránt érdeklődők közül. Ezen túl a településnek is hasznos a nyilvánosság biztosítása, hisz az eseményekhez nem kell hívni fellépőket, a település lakosságából is összeállítható szórakoztató műsorszám.

Persze ezen túl is foglalkozik tehetségesekkel, ha nem is személyesen, akkor a saját kapcsolatrendszerével. A szakember, Szabóné Szabacsi Zsuzsanna felsorolt művészeti formákat – írás, versmondás, zene, rajz, fotó –, melyben sok tehetséges helyi lakossal találkozott már. Ezeket a formákat legfőképpen nem közvetlenül, hanem közvetetten segíti, hiszen rengeteg pályázatot

hirdet meg a helyi lakosság számára. Ezek a pályázatok minden esetben sikeresnek bizonyulnak, a lakosság körében nagyon népszerűek, és a beküldött pályamunkákat a szakember a legtöbb esetben ki is állítja. A pályázatokkal ösztönzi a helyi lakosságot az alkotásra, az alkotás szépségére, a mások alkotásának értelmezésére.

Tevékenysége során a Faluház inkább a helyieknek segít, de a koronavírus okozta online térbe való kényszerülés következtében egyre inkább előtérbe kerülnek a településről más településre költözött, egykori lakosok is. A szakember szerint mindenki tehetséges, de kell a segítség a tehetségének kibontakoztatásában is. Tevékenysége során orientációt és konzultációt is folytat, mindenképpen azt gondolja, hogy a jövő szempontjából fontos, hogy a közművelődési alapszolgáltatások között fellelhető maradjon a tehetséggondozás is, hiszen a tehetségek jelentik a jövőt.

A tehetséggondozásba bevontakat inkább személyes kapcsolatok által éri el, a legfontosabbnak a nyitott szemmel járást tartja, hogy minden pillanatban képesek legyünk felismerni a tehetséget. Kiemelte, hogy sok esetben az internet rejti ezeket az információkat. Sok esetben nem is tudta személyekről, hogy miben tevékenykednek, vagy milyen szinten űzik az adott tevékenységeket, mikor az internet világában mégis könnyen elérhető módon tette közzé ezeket a tehetséges helyi lakos. Tehát a szakember a legfontosabbnak a személyes kapcsolatokat tartja a tehetséggondozás során, illetve a nyitottságot mások iránt.

Ezen túl megemlítette, hogy ha valakire rátalálunk, meg kell ismernünk őt, de utána már könnyen segíthetünk rajta a tudásunk, kapcsolataink, ismeretségünk által. A tehetséget felismerve a gondozás már könnyebben tud működni, innentől a tehetségeseknek a kapcsolati tőkének felhasználásával tudunk segítséget nyújtani, vagy tevékenységünk során felmerülő nyilvánossággal járó lehetőségek biztosításával.

Van arra is példa, hogy a közművelődési alapszolgáltatásokat vagy egy alapszolgáltatást egy alternatív megoldással, az aktív civil szervezetek segítségével látja el a település. A zenei élménnyel párosított tanuláson túl magára a zenére, a zenei formációk létrehozására, illetve az élményszerű zenetanulásra is eshet a reflektorfény a tevékenység során. A Peron Music Alapítvány alapvetően feltörekvő zenekarok munkáját segíti, akik az alapítványon keresztül nyilvánosságot kaphatnak, megmutathatják magukat, a szervezet kapcsolati hálóján keresztül. Az alapítvány tevékenységét több egyedülálló kezdeményezés is jellemzi, de az egyik legmeghatározóbb, az a Tatán, az egykori Tatai Piarista Rendház épületében, a városi önkormányzat segítségével létrehozott Peron Tehetségközpont, amely 2019-ben nyitotta meg kapuit.

2. ábra: Peron Music Alapítvány – ZeneMánia Tábor 2019.
(Fotó: Jáger Dávid)

Ez a tehetséggözpont Magyarország első könnyűzenei zeneiskolája. A zeneiskolai mivolta abból fakad, hogy érdeklődő fiatalokkal dolgoznak, rengeteg kurzussal rendelkeznek, rengeteg szakmailag elismert zenésszel, így a fiatalok a zeneelmélettől a ritmushoz mindent megtanulhatnak, mégis a könnyűzenéből, tehát a hozzájuk közelebb álló zenei művészeti szférából kiindulva. A mindennapi tevékenysége során a Tehetséggözpont nem csak a zenei oldalra koncentrálnak, legalább olyan fontos számára a közösségek építése, a közösségek létrehozása is. Ezzel, hogy közösségeket hoz létre és erősít, értékrendet is teremt, az önkéntességre is nevel, hisz programjaikon nagyon erősen jelen van az önkéntesség, az önkéntesség szerepének a kiemelése, az önkéntes munkának a közösségteremtő hatásának a bemutatása is.

Eredmények

A művészeti tehetséggondozás, de maga a tehetséggondozás is mindenki életében jelen van. Az interjúk során egyértelműsödött számomra, hogy a tehetséggondozás alapszolgáltatást nem végzők is végeznek ugyanúgy tehetséggondozást. A tehetséggondozás főleg a művészeti tehetséggondozásra éleződik, hiszen az amatőr művészeti csoportokban könnyebben tudnak kiteljesedni a tehetséges emberek. A tehetség, a tehetségesség fontos része a közművelődésnek, hiszen a köz művelésének egy formája, ha megmutatjuk a személy számára, hogy az értékei igenis számítanak. Ha meg tudjuk mutatni, hogy a világot előre vivő folyamatok ezek, ha meg tudjuk mutatni, hogy mennyire fontos a szakma, amit végzünk, társadalmilag sokkal elfogadottabbá tudjuk tenni.

A művészeti tehetséggondozásra véleményem szerint nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jövőben, hogy a közművelődési szakemberekben jobban tudatosuljon a folyamat, maga az alapszolgáltatás fontossága. Az interjúk során több ízben is felismertem, hogy a tehetséggondozás jelen van a településeken, a közművelődési közösségi színterekben, attól függetlenül is, hogy ez nem tudatos. Ezt a tudatosságot elérve a tehetséggondozás magasabb szintre fejleszthető. Azt gondolom, hogy ez szükséges. Azt gondolom, hogy erre figyelniünk kell. A tehetségesekre. A művészeti tehetséggel rendelkezőkre. A szépet alkotókra. A jövőnkre.

Felhasznált irodalom:

- Buttiens, Dorien – Hondegheem, Annie (2015): Strategic choices regarding talent management in the flemish public sector. In: Society and economy, vol. 37, no. 1, 49-72. p.
- Dávid, Mária (2008): Pályaorientációs szolgáltatások. In: Benedek, András – Koltai, Dénes – Szekeres, Tamás – Vass, László (szerk.): A felnőttképzés módszertani kérdései. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet Budapest, 569-620.
- Nagy, Tamás (2014): A tehetségesek mentorálása, rövid történeti áttekintés. In: Mentorálás a tehetséggondozásban, 11-18 p.
- Ritoók, Magda – Herskovits, Mária (2013): Bevezetés. In: Herskovits, Mária – Ritoók, Magda (szerk.): Tehetségek vonzásában. A tehetséges fiatalok segítése az életviteli-életvezetési tanácsadó szolgálatok módszertani támogatásával. Kézikönyv. Budapest, Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület
- Interjúk
 - A szerző által Csernátoni Bernadett-tel készített interjú (2020.03.12.)
 - A szerző által Berky Bélánéval készített interjú (2021.03.12.)
 - A szerző által Szabóné Szabacsi Zsuzsannával készített interjú (2021.04.08.)